

WOORD, KLANK & BEELD

BOEK RELIGIE

Een kardinaal biecht
Olivier Le Gendre

Een oudere kardinaal maakt in Rome een afspraak met een Franse journalist, om met hem van gedachten te wisselen over de fouten en de gemiste kansen van de katholieke Kerk in de recentste tijd. De topgeestelijke laat zich in de gesprekken helemaal gaan en analyseert ook waarom Joseph Ratzinger nooit paus had mogen worden en in welke stuurloosheid de Heilige Moeder thans is verzeild.

Het boek, verschenen in 2007, werd bij onze zuiderburen een groot succes, al blijft de lezer achter met een verward gevoel. Is dit nu een roman? Zijn het diepzinnige analyses, verpakt in een goed verhaal? Of is het relaas gebaseerd op de echte memoires van een levende kardinaal? Kwatongen beweren dat de kardinaal in kwestie niemand minder is dan de als hervormingsgezind bekend staande curiekardinaal Achille Sylvestrini, die in 2005 bij de pauskeuze net de leeftijdsgrens voor deelname aan het conclaaf was gepasseerd.

Hoe dan ook, het relaas is bijzonder goed gedocumenteerd. Men

leze de passages over onze kardinaal Danneels, of de ontboezeningen over het conclaaf van 2005, waarin volgens de gesprekspartner niets gebeurde, omdat alles al vooraf was geregeld. Duidelijk is dat 'Rome' en de wereldkerk geen monolieten zijn.

Le Gendre: „Dankzij mijn kardinaal begon ik geleidelijk te beseffen dat de situatie veel complexer is dan ik mij altijd had voorgesteld. Diverse en zelfs tegengestelde strekkingen, de moeilijkheid zich te bewegen in een veranderende wereld terwijl het verleden, zeg maar de traditie, als een blok aan uw been is vastgeketend...”

In het laatste deel bezoekt de auteur de kardinaal die zich in Zuid-Oost Azië heeft teruggetrokken bij aan aids stervende kinderen. Daar probeert hij de diepere zin onder woorden te brengen, los van alle praatjes en verhaaltjes: „De Kerk beseft kennelijk nog onvoldoende waar ze echt aan toe is en welke rol ze in overeenstemming met haar roeping zou kunnen spelen. Zij verprutst haar tijd en veel energie in bijkomstige en op voorhand verloren terreinen.” (EDS)

Olivier Le Gendre, *Biecht van een kardinaal*, Davidsfonds, Leuven, 2010, 380 blz., 24,50 euro, ISBN 978 90 7794 246 8.

BOEK ACTUEEL

Verhaal van een vluchteling
Gretel van den Broek

Weg van Iran brengt het levensverhaal van Mashid, een Iraanse die het schrikregime van Teheran ontvlucht. Via mensensmokkelaars reist ze via Oost-Europa naar Brussel. De chauffeur dropt haar en de kinderen aan het Noordstation.

Het leven in Iran was geen pretje, dat van een asielzoeker in België ook niet. Angst en onrust werpen een schaduw op het bestaan. Hun leven lijkt zich letterlijk in een wachtzaal af te spelen. Op een eerste asielaanvraag komt een negatief antwoord. Acht jaar na hun aankomst in België krijgt het

gezin dan eindelijk papieren.

Intussen wordt de lezer een beeld voorgeschoteld van ons land door de ogen van Iraanse vluchtelingen. Ze formuleren het positieve, maar ook het negatieve. Gretel Van den Broek vertelt ook over de toestand in Iran en de recentste politieke ontwikkelingen. Gekleurd? Jazeker, maar dat is het leven van vluchtelingen nu eenmaal. (EDS)

Gretel Van den Broek, *Weg van Iran. Het verhaal van Mashid, vluchten en nergens aankomen*, Uitgeverij Vrijdag, Antwerpen, 2010, 157 blz., 17,90 euro, ISBN 978 94 6001 073 6.

CD HEDENDAAGS

Nieuw religieus componist
Vincent Paulet

De Franse componist Vincent Paulet (geboren in Reims in 1962) zette zijn carrière als concertorgelstop om zich geheel

te wijden aan het componeren. De cd *De Profundis* bevat zowel orgelwerk (een Salve Regina, Ave maris stella, Elégie en Laus) als ook koorwerk.

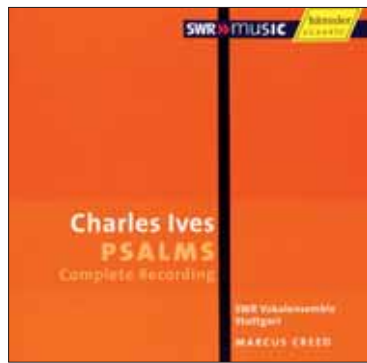
De Profundis is een indrukwekkende verklanking van psalm 130: „Uit de diepste diepten roep ik tot U, Heer.” De klaagzang opent op het laatst zelfs de weg naar een toekomst. Dat gevoel van mogelijke bevrijding kan Paulet verklanken, omdat hij zijn compositie ent op de levende stam van de gregoriaanse psalmodie.

Daarmee krijgt het stuk zowel de stevigheid mee van de traditie als de rust die uitgaat van een loutering doorheen de tijden. De gevoelens die Paulet tot uitdrukking brengt, vangen immers aan in het duister. In het middendeel komt dan stijgende onrust aan bod ten aanzien van Gods gerechtigheid. In het derde deel ebt de

spanning weer weg in berusting en hoopvol uitkijken. Dit is religieuze muziek van grote klasse, zoals we die ook horen in het laatste orgelwerk op de cd. Dit is alweer een prachtige meditatie die de luisteraar opnieuw niet overdondert, maar net wil aanzetten om voorbij de schijn van de wereld te kijken naar „de kern van alle dingen, die stil is en eendeloos”, zoals we leerden van Felix Timmermans. Deze bundel religieuze composities zou in het grote repertoire moeten worden opgenomen. (JC)

Vincent Paulet, *De Profundis. Oeuvres sacrées*, door Véronique Le Guen (orgel) en het kamerkoor *Les Eléments* onder leiding van Joël Suhubiette, HORTUS 036 (distributie codex), 20,45 euro.

CD KLASSIEK

Psalmen
Charles Ives

De Amerikaanse componist Charles Ives (1874-1954) was een buitengewone musicus, een individualist die geen vergelijk

heeft en die in zijn werken allerlei vernieuwende en radicale werkwijzen inschakelde.

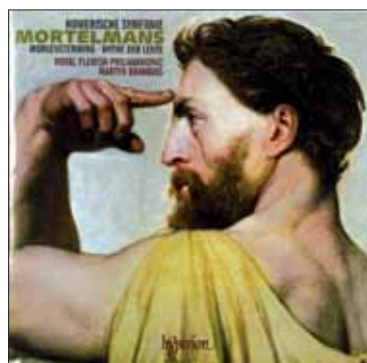
Ives was wegbereider van de grote vernieuwers van de avant-garde, zoals Hindemith of Stravinsky. Hij wilde de luisteraars evenwel niet overbluffen met nieuwe vondsten. Deze koppige dwarsligger zocht geen goedkoop succes, hij zat gewoon zo in elkaar. Hij leefde ook niet van de opbrengst van zijn composities of vertolkingen, maar bouwde een succesvolle zaken carrière uit. Geen wonder dus dat zijn muziek vaak iets verrassends en ongewoons heeft.

Ives schuwt versierselen en bijzonderheden als de pest en zijn muziek wil een zo hoog mogelijk gehalte aan oprechtheid nastreven. Dat is ook te horen in zijn psalmbewerkingen. Ze klinken bijzonder, zowel door hun vele ritmeveranderingen als door hun

klankrijkdom, en toch zijn ze niet lelijk. Dat komt wellicht omdat deze grote musicus op zondag ook trouw het orgel bespeelde in een baptistenkerk. Het geloof was hem dierbaar en dat voel je in zijn psalmen. Inventieve muziek van een rusteloze creatieveling. (JC)

Charles Ives, *Psalms. Complete Recording*, door het SWR Vokalensemble Stuttgart met de medewerking van Collegium Juvenum Knabenchor Stuttgart en Mitglieder des Radio-Sinfonieorchesters Stuttgart des SWR, onder de algemene leiding van Marcus Creed, Hänssler Classic (distributie Codaex), CD 93.224, 21,15 euro.

CD KLASSIEK

Symfonisch werk
Lodewijk Mortelmans

De muziek van onze landgenoot Lodewijk Mortelmans (1868-1952) werd door de tijdgenoten met groot enthousiasme onthaald, maar belandde in de vergetelheid. Vandaag wordt zijn werk opnieuw ontdekt, nu zelfs internationaal. Mortelmans schreef zoals zovele leerlingen en opvolgers van Peter Benoit veel en beklijvende vocale muziek, zelfs koormuziek met een Vlaams accent. Dat zal wel een reden zijn geweest waarom men hem later niet zoveel meer programmeerde. Maar Mortelmans had veel meer op zijn actief.

Zo leverde hij prachtig klavierwerk af en componeerde bij tijd en wijle ook grootse symfonische werken. Dit laatste wordt door de Royal Flemish Philharmonic onder de leiding van Martyn Brabbins geïllustreerd met deze knappe opname. Daarop vinden we de vierdelige Homerische symfonie uit 1898 in het gezelschap van twee grote lyrische werken, *Morgenstemming* en *Mythe der lente*. Dat laatste werk haalt zijn inspiratie bij het Noorse godenepos *Edda* en beeldt het ontwaken uit van de lentegodin Gerda onder meer in een hele evocatieve cantilene.

Deze muziek laat voelen dat Mortelmans een zielsbroeder van Sibelius kan worden genoemd. Een paar jaar later schrijft hij zijn grote *Homerische symfonie*, die wel vooral een opeenvolging lijkt aan te bieden van persoonlijke impressies en gevoelens. Hoewel Mortelmans duidelijk goed vertrouwd is met de theatrale aanpak van Wagner, blijkt hij toch niet hangen in loutere pathetiek. Integendeel. Naast een bezinning op typisch heldhaftige thema's zoals moed en kracht, strijd en zege, komen ook veel tederder gevoelens aan bod. Het middendeel met zijn mooie treurmars gedenkt de dood van Patroklos en wordt afgewisseld met een aangenamer 'sire-

nengespeel en gezang' in deel drie. Het einde herneemt dan de bravoure van het begin, zij het dat hij hier en daar vraagtekens stelt bij al dat heldendom. Eigenlijk typisch Vlaams.

Het derde orkestwerk op de cd is *Morgenstemming* uit 1922. Dit werk dateert van vlak na de Eerste Wereldoorlog, waarin de componist zijn vrouw en twee zonen had verloren. Een grote droefheid die hij door harde werk voor zijn overige vijf kinderen moest verwerken, en die hij later in een nieuw huwelijk definitief te boven kwam. *Morgenstemming* is als het ware de muzikale afsluiting van deze biografische evolutie. Het is een lofzang op de natuur en de nooit geheel te vatten mysterie van het leven. Een puik vertolking, een groot componist waardig. (JC)

Lodewijk Mortelmans, *Homerische symfonie, Morgenstemming, Mythe der Lente*, door de Royal Flemish Philharmonic onder leiding van Martyn Brabbins, Hypérion (distributie Laval), CDA 67766, 20,45 euro.